

Utökat föräldraskapsstöd för föräldrar med psykiatriska tillstånd

Samverkan mellan Jönköpings läns psykiatri öppenvård och familjecentral

”Tänk om jag hade vågat berätta för vuxenpsykiatrin om min oro för hur min diagnos påverkade mitt barn. Eller om jag hade vågat berätta för barnhälsovården om min psykiatriska diagnos. Jag vågade inte berätta för någon förrän jag bröt ihop. När jag låg inne berättade jag för min gamla läkare som jag var trygg med – hen såg mig, tog min oro på allvar och kunde lugna mig med information och fakta, bra planering och samverkan med de som behövdes runt vår familj.”

Fritt sammanfattat utifrån peers berättelse under förbättringsarbete.

KOMMUNAL UTVECKLING
JÖNKÖPINGS LÄN

Region
Jönköpings län

Utökat föräldraskapsstöd för föräldrar med psykiatriska tillstånd

Samverkan mellan Jönköpings läns psykiatri öppenvård och familjecentral

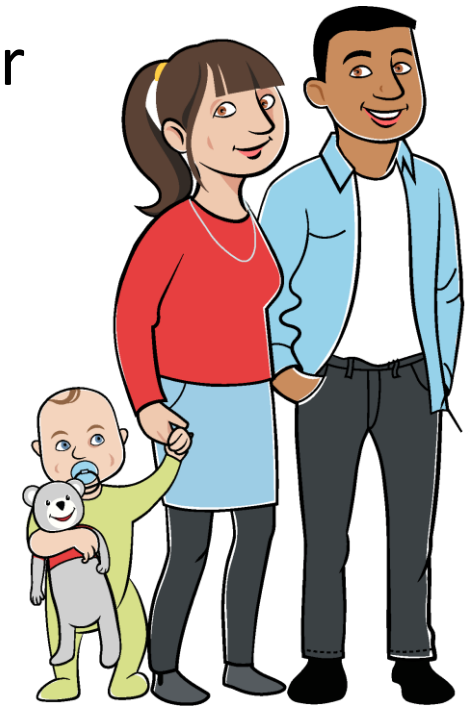
Upplägg;

Deltagande verksamheter –uppdrag och målgrupper

Barn som anhöriga

Förbättringsarbete – lärdomar och nuläge

- 23 Familjecentraler i länet
- 100 % av länets barn 0-6 år tillhör en familjecentral
- Alla fyra verksamheter finns på samtliga familjecentraler
- BHV och KHV
- Geografisk uppdelning av barnen
- Finns en tydlig samverkanstruktur i länet

KOMMUNAL UTVECKLING
JÖNKÖPINGS LÄN

 Region
Jönköpings län

Universellt föräldraskapsstöd

Vägledning

- Gruppledarskap
- 10 träffar kring olika teman
- Verktygslåda

Genomgående i alla träffar:

- Barnkonventionen
- Jämställt föräldraskap
- Psykisk hälsa
- Samspel / anknytning
- Språk / kommunikation

Träff	Tema	När?	Leds av
1	Föräldraskapets glädje och svårigheter	Graviditetsvecka 20-30	Pedagog och kurator
2	Förberedelse förlösning	Graviditetsvecka 25-35	Barnmorska
3	Första tiden med barnet amning, anknytning och närhet	Graviditetsvecka 30-40	BHV-sjuksköterska och barnmorska
4	Att vara ny förälder, en omställning i livet	Barnets ålder 6 veckor - 3 månader	BHV-sjuksköterska och kurator
5	Vardagsliv, samspel och lek	Barnets ålder 4-5 månader	Pedagog och kurator
6	Vardagsliv, mat och sömn	Barnets ålder 4-6 månader	Pedagog och BHV-sjuksköterska
7	Vardagsliv, infektioner och alkohol	Barnets ålder 7-12 månader	BHV-sjuksköterska och kurator
8	Vardagsliv, språkutveckling och skärmanvändning	Barnets ålder 8-12 månader	Pedagog och bibliotekarie
9	Livets alla delar och när det känns svårt	Barnets ålder 10-18 månader	Pedagog och kurator
10	Kärlek, tydlighet och tålmod	Barnets ålder 2-3 år	Pedagog och kurator

KOMMUNAL UTVECKLING
JÖNKÖPINGS LÄN

Region
Jönköpings län

Specialiserad vuxenpsykiatri i Region Jönköpings län

Psykiatrisk specialistvård för personer över 18 år i Jönköpings län.

Sjukhusområden i Jönköping, Värnamo och Eksjö

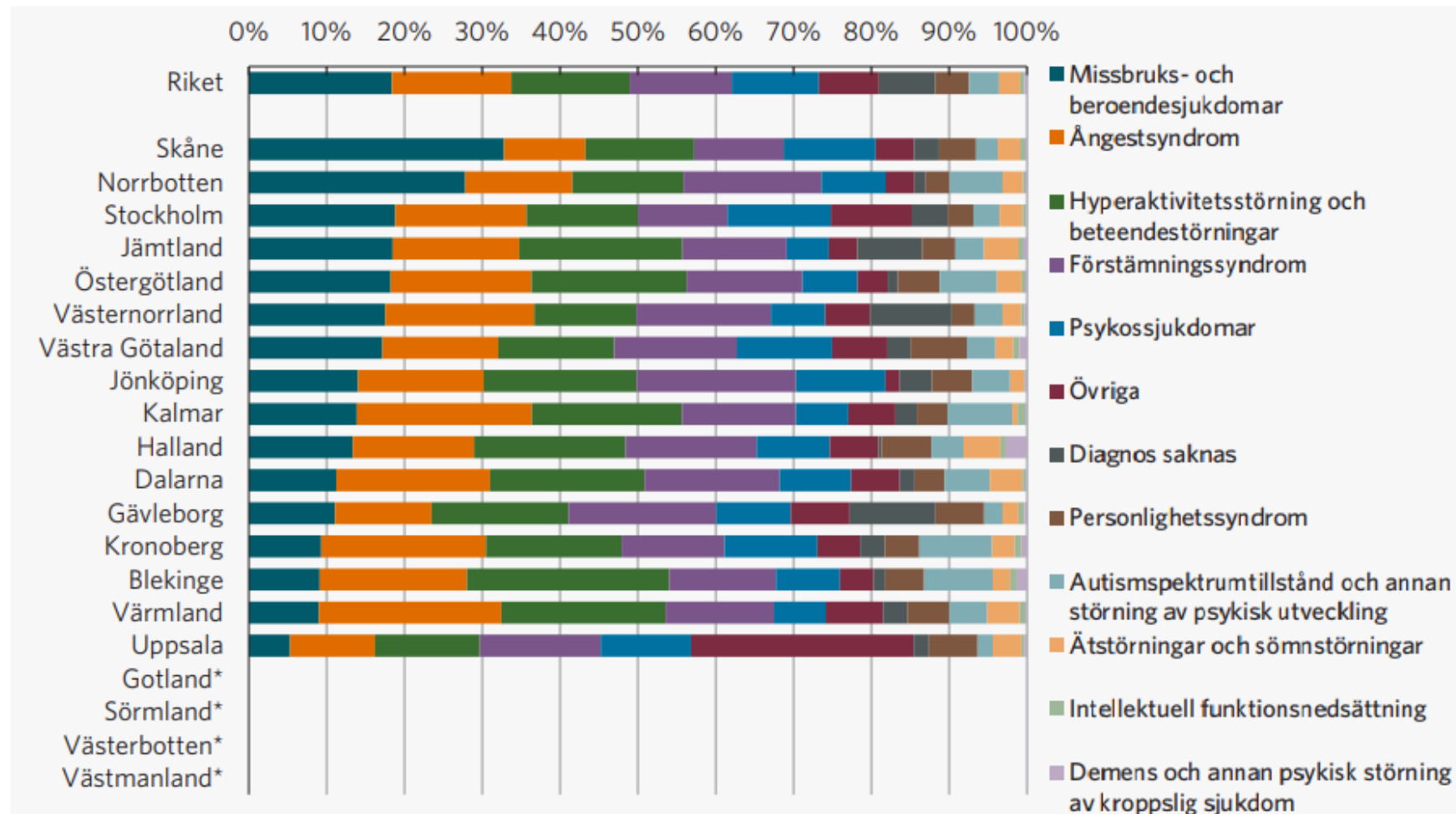
Länssjukvård avseende psykiatrisk akut- och intensivvård, specialiserad slutenvård för beroende-sjukdomar samt för rättspsykiatri

Vad är specialistpsykiatrins uppdrag?

Uppdraget är att systematiskt bedöma, utreda, behandla och rehabilitera individer över 18 år med förekomst av misstänkt eller konstaterat medelsvåra eller svåra psykiatriska tillstånd.

De vanligast förekommande psykiatriska tillstånden är olika depressionssjukdomar och ångesttillstånd, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, psykossjukdomar samt beroendeproblematik.

Nyckeltal 2024 - Vuxenpsykiatri länsnivå Andel besök fördelat på huvuddiagnos i öppenvård

* Data för regioner där andel "diagnos saknas" överstiger 20% har tagits bort från sammanställningen
Den procentuella fördelningen återges också i tabellen i bilaga 1; Örebro kan inte rapportera in data
Sorteringsordning utgår från största till minsta serie i Riket därefter största till minsta värde

Graf 3812 visar diagnosfördelningen i öppenvården, det vill säga hur stor andel i procent av alla besök som patienter med en viss huvuddiagnos står för. Som underlag för diagnoskodningen har ICD-10 använts. För besök där patienten inte diagnossatts används kategorin "diagnos saknas".

Hur arbetar specialistpsykiatrin med barn som anhöriga?

Barn som anhöriga

Familjeformulär

”Föra barnen på tal”

” BRA-samtal”

Barn som riskerar att fara illa

Orosanmälan

Barnskyddsteamet

Datum		Kontaktperson	Telefonnummer	
Familjesituation				
☐ Ensamstående	☐ Gift	☐ Har barn	☐ Partner har barn	
☐ Sambo	☐ Särbo	☐ Väntar barn	☐ Placerade barn	
Barn, namn och födelsår (ange även vårdnad G = gemensam, E = enskild, I = ingen)				
Barnets situation				
Var och med vem bor barnet/barnen?				
Namn och telefonnummer till annan förälder/vårdnadshavare				
Namn och telefonnummer till barn i eget boende				
Vilket stöd för barnet finns utanför familjen?				
	Nej	Ja	Ev. kommentar	
Vet dina barn om ditt sjukdomstillstånd/ohälsa	☐	☐		
Har dina barn besökt avdelning/mottagning	☐	☐		
Hur vill du träffa dina barn när du är på avdelning/mottagning?				
Har ni som familj fått information om barns situation när en förälder är sjuk				
- till vårdnadshavare/närstående	☐	☐		
- till barnen	☐	☐		
	Nej	Ja	Ev. kommentar	Utfört datum
I vissa fall behöver man ytterligare information kring familjesituationen.				
Är du i behov av mer stöd för dig eller annan närstående?	☐	☐		
Är det någon utanför familjen som behöver information om barnets/familjens situation?	☐	☐		
KVÅ kod				
DU055	Samtal med vuxen patient om minderårigs behov och möjlighet tillstöd			
DU056	Samtal med vuxen patient och berörd minderårig om barnets situation och behov			
DU057	Samtal med minderårig vars förälder är patient om den minderåriges situation och behov			

© Region Jönköpings län RIL1159 Version 2023.08

KOMMUNAL UTVECKLING
JÖNKÖPINGS LÄN

 Region
Jönköpings län

Barn som anhöriga

Hälso- och sjukvårdslagen 5 kap 7 §

Ett barns behov av information, råd och stöd ska särskilt beaktas om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med

1. har en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning,
  2. har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada,
  3. har ett missbruk av alkohol, annat beroendeframkallande medel eller spel om pengar, eller
  4. utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp.
- Detsamma gäller om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med oväntat avlider. *Lag (2021:648)*.

Lagtexter finns även i Socialtjänstlagen, Barnkonventionen samt Patientsäkerhetslagen

KOMMUNAL UTVECKLING
JÖNKÖPINGS LÄN

Region
Jönköpings län

Definition av målgrupp "Barn som anhöriga" (SOSFS, 2020)

Barn som anhöriga har föräldrar med;

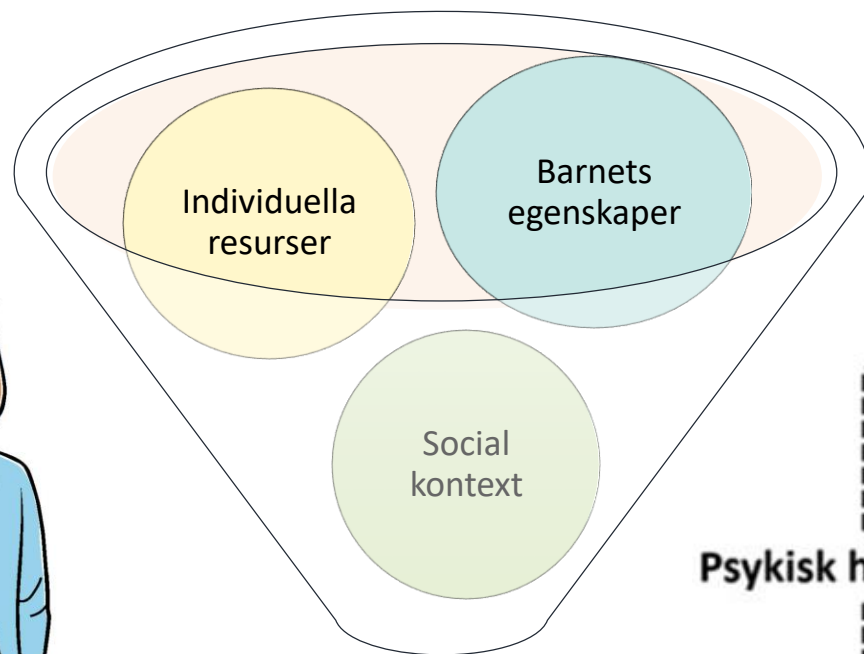
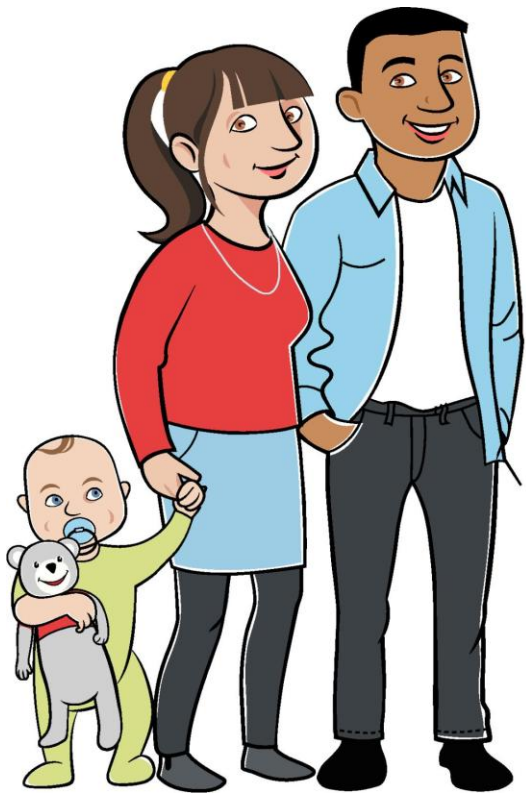
- **Skadligt bruk, missbruk eller beroende**
- **Psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning**
- Allvarlig sjukdom
- Dödsfall i familjen
- Våld i nära relation

KOMMUNAL UTVECKLING
JÖNKÖPINGS LÄN

Region
Jönköpings län

Föräldraskap

Psyisk hälsa

- Psyiskt välbefinnande

Psyisk ohälsa

- Psyiska besvär
- Psykiatriska tillstånd
  - Psyksiska sjukdomar och syndrom
  - Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

KOMMUNAL UTVECKLING
JÖNKÖPINGS LÄN

Region
Jönköpings län

Barn som anhöriga – behov?

Det är viktigt att identifiera patienternas barn och att bedöma många olika riskfaktorer i barnens liv. Det är viktigt att bedöma behov hos yngre barn och av föräldrars behov av stöd i sin föräldraroll. (Axberg, U. et al., 2019)

Forskning visar att det som är gemensamt för barn som klarar sig bra är att det finns en öppenhet om förälderns psykiska sjukdom, att det fungerar bra i de sociala relationerna och att de kan tillgodogöra sig stöd från omgivningen. (SOSFS; s 42, 2013).

”SBU bedömer att föräldraskapsstöd riktat till föräldrar med komplexa behov och svårigheter har en positiv effekt på föräldraskapet och barnets hälsa. Det vetenskapliga stödet för dessa effekter är tillförlitligt.” ([SBU Rapport 2025 04](#))

Bakgrund till förbättringsarbete

Det saknades utarbetade strukturer/rutiner för samverkan mellan specialistpsykiatri och familjecentral kring barn 0-6 år.

100% av familjecentralerna önskade en mer systematiserad samverkan med specialistpsykiatri.

Specialistpsykiatri upplevde att det finns ett gap efter genomfört familjeformulär;

– Vilket stöd kan erbjudas?

Syfte och mål

Det övergripande målet är att, genom upprättad kontaktväg mellan vuxenpsykiatri och barnhälsovård (BHV), skapa förutsättningar för att föräldrar med psykiatriska tillstånd erbjuds stöd i sitt föräldraskap.

Mål

Alla patienter inom vuxenpsykiatri med barn i ålder 0-6 år ska, erbjudas stöd för föräldraskapet av BHV-sjuksköterska på Familjecentralen.

KOMMUNAL UTVECKLING
JÖNKÖPINGS LÄN

Region
Jönköpings län

Genomförande

Vid **alla tillfällen*** då fast vårdkontakt/barnrättsombud i specialistpsykiatri genomför familjeformulär och patienten har barn i ålder 0-6 år ska frågan ställas om patienten vill ha mer information om vilket stöd hen kan få via barnhälsovården på Familjecentralen.

Vid samtycke ska personal i specialistpsykiatri, i samband med besöket, upprätta kontakt med barnhälsovården via meddelandefunktion i Cosmic messenger.

*

Undantag;

Vid behov av mer omfattande stödinsatser = SIP

Vid misstanke om att barn far illa = Orosanmälan

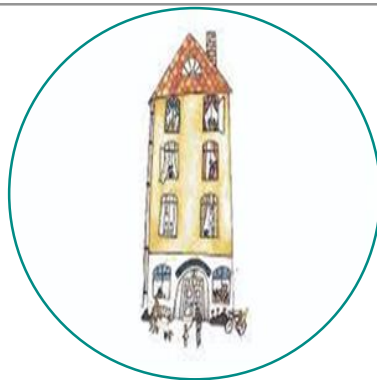
Processbeskrivning

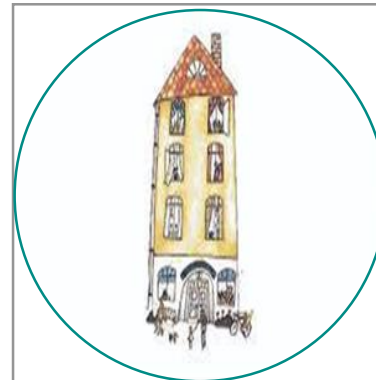
Familjeformulär genomförs i vuxenpsykiatri.
Informationsfolder till patient samt fråga om samtycke till att kontakt förmedlas till BHV-sjuksköterska.

Kontaktuppgifter förmedlas till aktuell BHV-enhet.

BHV-sjuksköterska kontaktar patienten.

Föräldern tackar ja till stödinsats av BHV-sjuksköterska/familjecentral.

Stödinsats inleds.

KOMMUNAL UTVECKLING
JÖNKÖPINGS LÄN

Region
Jönköpings län

Citat från personal

”Sen så tänker jag på sikt att det ska underlätta på att arbeta så här också. För kan man lämna över lite då att... Jag menar när de är här så kan det bli att vi pratar föräldraskap också. Men om vi kan få liksom mer hjälp då från familjecentralerna. De som kan hjälpa till i de frågorna så får vi också avlastning och patienten kanske också mår lite bättre...”

Citat från personal

”... Jag tycker verkligen att det är en bra idé och att vi ska kunna samarbeta med vuxenpsykiatrin. ... Ju mer vi samarbetar runt föräldrarna, ju bättre blir det för dem och allra helst barnen.”

”Ja vända sig till oss tänker jag är helt rätt! ... Ska man vara ärlig så är alla vi på familjecentralen... Det är ju vi som är proffs på det här. Det är det vi gör hela tiden.”

Exempel på insatser som skett tack vare förbättringsarbetet:

- Stödjande samtal till pappor och mammor
- Utökad tid på förskola
- Inslussning på öppna förskolan
- Utökade hembesök
- Extra tider hos kuratorn
- Deltagande i föräldragrupp
- Stöd att komma i kontakt med ekonomiskt bistånd

Tack för att ni lyssnade!

Kontakt;

Martina.s.larsson@rjl.se och jenny.olofsson@rjl.se

Masteruppsats; [DiVa – Utökat föräldraskapsstöd riktat till föräldrar med psykiatriska tillstånd](#)

KOMMUNAL UTVECKLING
JÖNKÖPINGS LÄN

Region
Jönköpings län